

Ympäristövaliokunta
YmV@eduskunta.fi

ABO Wind Oy
/Voimaa Tuulesta
Aleksanterinkatu 48 A, 3. krs.
00100 Helsinki
Suomi

Lausunto

10.11.2020

Viite: Lausuntopyyntö 6.11.2020, HE 187/2020 vp

LAUSUNTO KOSKIEH HALLITUKSEN ESITYSTÄ LAIKSI UUSIUTUVAN ENERGIAN TUOTANTOLAITOSTEN LUPAMENETTELYISTÄ JA ERÄISTÄ MUISTA HALLINNOLLISISTA MENETTELYISTÄ

Eduskunnan ympäristövaliokunta on pyytänyt Voimaa Tuulesta -yhteisöltä kirjallista asiantuntijalausuntoa koskien hallituksen esitystä laiksi uusiutuvan energian tuotantolaitosten lupamenettelyistä ja eräistä muista hallinnollisista menettelyistä. Voimaa Tuulesta kiittää mahdollisuudesta tulla kuulluksi asiassa ja esittää kunnioittavasti lausuntonaan seuraavaa:

Voimaa Tuulesta suhtautuu yleisesti myönteisesti kaikkiin aloitteisiin tuulivoimatuotantoa koskevien lupaprosessien sujuvoittamiseksi. Hallituksen esityksen ja sen taustalla vaikuttavan RED II -direktiivin (*Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2018/2001 uusiutuvista lähteistä peräisin olevan energian käytön edistämisestä*) tavoitteet ovat siis yleisesti ottaen hyviä ja kannatettavia.

Esitettyjen säännösten joukosta merkittävin kokeneiden uusiutuvan energian hankekehittäjien näkökulmasta olisi määräaikojen säätäminen tuotantolaitosten lupamenettelyiden kokonaiskestolle. Johtuen kaavoitus- ja YVA-menettelyiden rajaamisesta pois määräaikojen piiristä (lakiehdotuksen 9 §), hallituksen esityksessä esitetyt toimenpiteet ovat kuitenkin valitettavasti riittämättömiä tuotantolaitosten rakentamisen tosiasialliselle jouduttamiselle. Tuulienergian rakentamiseen liittyvistä lupamenettelyistä juuri kaavoitus- ja YVA-prosessit ovat kaikkein pitkäkestoisimpia. Näiden prosessien kokonaiskesto on tyypillisesti yli kaksi vuotta, kun taas rakennus- ja muiden määräaikojen soveltamisalaan kuuluvien lupien saaminen kestää yleensä huomattavasti alle esitetyn kahden vuoden määräajan, nopeimmillaan vain muutamia viikkoja.

Hallituksen esityksen (s. 71) mukaan määräaikojen piirissä olevat menettelyt vastaisivat direktiivin soveltamisalaa. Kaavoitusmenettelyjen rajaamista määräaikojen ulkopuolelle on perusteltu hallituksen esityksessä (s. 51) sillä, että menettelyt palvelevat ensisijaisesti kunnan maankäytön suunnittelun kokonaisuutta eivätkä yksittäisen hankkeen rakentamista. RED II -direktiivin 16 artiklan mukaan määräaikojen piiriin tulisi kuulua kaikki asiaankuuluvat hallinnolliset laitosten ja niiden verkkoon liittämisessä tarvittavien voimavarojen rakentamista ja käyttämistä koskevat toimivaltaisten viranomaisten asiaankuuluvat menettelyt. Määräajat eivät kuitenkaan vaikuttaisi voimassa olevan unionin ympäristölainsäädännön mukaisiin velvoitteisiin tai muutoksenhakuun. EU:n ympäristölainsäädännöstä

johtuvan YVA-menettelyn rajaaminen määräaikojen ulkopuolelle vastaa siis direktiivin soveltamisalaa. Sen sijaan kaavoitusprosessien kategorinen rajaaminen määräaikojen soveltamisalan ulkopuolelle ei välttämättä vastaa direktiivin tarkoitusta.

Eri EU-maissa voi olla hyvin erilaisia ratkaisuja rajanvedossa rakennuslupa- ja kaavoitusmenettelyiden välillä. Suomessa kaavoituksella on käytännössä hyvin vahvasti rakentamista ohjaava vaikutus, joten kaavoitusratkaisuja ei tulisi pelkästään niiden formaalin sääntelyperustan vuoksi lukea kunnan maankäyttöpolitiikan piiriin, jos ne tosiasiallisesti palvelevat pikemminkin rakennuslupaprosessia. Tuulivoimarakentamista varten laaditaan lähes aina erillinen tuulivoimayleiskaava, joten kaavoitus ei tässä tapauksessa palvele hallituksen esityksessä esitetyksi maankäytön suunnittelun kokonaisuutta vaan yksittäisen tuulivoimapuiston rakentamista. Mikäli otetaan huomioon RED II -direktiivin tarkoitus, voidaan hyvin perustella tuulivoimayleiskaavan lukemista osaksi direktiivin 16 artiklassa tarkoitettuja hallinnollisia laitosten rakentamista koskevia toimivaltaisten viranomaisten asiaankuuluvia menettelyitä.

Laissa säädettyjen määräaikojen noudattamatta jättämiseen ei liity seuraamuksia viranomaisille, mikä kokemuksemme mukaan heikentää sääntelyn vaikuttavuutta. Haasteita on ollut nykyisiin kaavoitus- ja YVA-prosesseihin sisältyvien määräaikojen noudattamisessa viranomaisissa, kuten erilaisten lausuntojen saamisessa määräaikojen puitteissa. Sekä muihin lakeihin perustuvien että lakiehdotuksen mukaisten määräaikojen noudattamiseen liittyviä seuraamuksia olisi siis syytä vielä harkita lainvalmistelutyössä.

Määräaikojen noudattamisen tosiasiallisen toteutumisen näkökulmasta pidämme myönteisenä ja kannatettavana ehdotusta siitä, että yhteyspisteviranomaisen tulisi seurata määräaikojen noudattamista. Voimaa Tuulesta pitää tärkeänä sitä, että yhteyspisteviranomainen tarvittaessa tuo esille puutteita määräaikojen noudattamisessa ja julkisuusperiaatteen nimissä julkaisee tilastoja menettelyiden kestoista. Myös lainsäätäjän tulisi seurata määräaikojen toteutumista ja tarvittaessa ryhtyä toimiin lainsäädännön täsmentämiseksi, jotta lain tavoitteet toteutuvat käytännössä.

Määräaikoihin liittyen on syytä huomata, että perustuslain ja hallintolain nojalla jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi viranomaisessa asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä. Ottaen huomioon, että tuulivoimahankkeisiin liittyvät esitetyn lain 9 §:n soveltamisalaan kuuluvat menettelyt kestävät tälläkin hetkellä merkittävästi alle kaksi vuotta, lakiesityksen määräaikoja ei tulisi käyttää viranomaisissa mittapuuna sille, mikä on perustus- ja hallintolain näkökulmasta kohtuullinen käsittelyaika. Ehdotamme, että lakiin kirjataan erillinen maininta siitä, että sen 10 §:ssä säädetyt määräajat ovat toissijaisia perustuslain 21 §:n ja hallintolain 23 §:n vaatimuksiin nähden.

Nyt kyseessä olevan hallituksen esityksen ja RED II -direktiivin tavoitteiden hengessä olisi syytä kiinnittää huomiota myös hallinto-oikeusprosessien jouduttamiseen. Muutoksenhakumenettelyt hallinto-oikeuksissa ovat toinen merkittävä pullonkaula uusiutuvan energian lisäämiselle kaavoitus- ja YVA-prosessien lisäksi. Jokaisella on oikeus saada asiansa asianmukaisella tavalla ratkaistuksi tuomioistuimessa, joten asiaa ei voida ratkaista kaavoitusprosessien valitusoikeutta rajoittamalla. Sen sijaan prosesseja voisi nopeuttaa tiettyjen asiaryhmien priorisoinnilla käsittelyjärjestyksessä sekä resursoinnin lisäämisellä hallintotuomioistuimiin. Tuulivoiman rakentamista voitaisiin siten jouduttaa esimerkiksi säätämällä, että tuulivoimayleiskaavoja koskevat valitukset tulisi käsitellä hallinto-oikeuksissa kiireellisinä.

Direktiivin hengen mukaisesti nyt kyseessä olevan lain valmistelussa ja muussakin päätöksenteossa tulisi keskittyä direktiivin sanamuodon implementoimisen lisäksi laajemmin toteuttamaan uusiutuvan energian tuotannon lisäämistä koskevaa tavoitetta. Voimaa Tuulesta pitää myönteisenä kaikkia toimia uusiutuvan energian tuotantolaitosten rakennushankkeiden jouduttamiseksi.

Helsingissä, 10 marraskuuta 2020

Aapo Koivuniemi
ABO Wind Oy / Voimaa Tuulesta

Seppo Savolainen
Megatuuli Oy / Voimaa Tuulesta